

1949 m. sueis lygiai šimtas metų nuo T. Jurgio-Ambroziejaus Pabrėžos mirties. Kaip žinome, T. Ambroziejus Pabrėža priklauso Žemaičių Triumviratui. Šie trys didingi Žemaičių žemės vyrai: Pabrėža, Daukantas ir Valančius kadaise ant savo pečių nešė visos Lietuvos likimą. Simanas Daukantas buvo didis mūsų tautinės sąmonės žadintojas ir kėlėjas. Simano Daukanto įžiebta karšta Tėvynės meilės ugnis niekada nebeužges mūsų Tautos širdyje. Dar visai neseniai Žemaičių vyskupo Motiejaus vardas drėbindavo Petrapilio valdovus. Valančiaus nuopelnai Lietuvos kultūrai, Lietuvos katalikybei ir blaivybei buvo ir pasiliks neįkainuojami.

Bet ypatingų nuopelnų Lietuvai turi ir T. Ambroziejus Pabrėža, pasimiręs in odore sanctitatis. T. Ambroziejus Pabrėža buvo universalus ano meto žmogus, nusipelnęs visose gyvenimo srityse. Pabrėža nemažas filologas, išmūšęs Lietuvos gamtininkas, dievobaimingas rašytojas ir auksaburnis Žemaičių pamokslininkas. Pabrėža yra pirmas mūsų dvasinės literatūros kūrėjas, rašęs žemaičių kalba. Pabrėža pirmas Lietuvos gamtininkas, kuris moksliskai ištyrė ir aprašė Lietuvos ir Žemaičių gamtą. Todėl būtų labai gražu, jeigu šios sukakties proga pati Lietuvos visuomenė aktyviai prisidėtų prie T. Ambroziejaus Pabrėžos pagerbimo. Mūsų filologai bei gamtininkai turėtų labiau susidomėti Pabrėžos palikimu; mūsų religinės kultūros pionieriai turėtų mus labiau supažindinti su T. Ambroziejaus Pabrėžos sielos kultūra. Taip pat būtų labai gražu, jei šios garbingos sukakties proga Pranciškonų Ordinas ir Lietuvos Episkopatas šios sukakties išvakarėse pasirūpintų T. Ambroziejaus Pabrėžos kanonizacijos bylos įvedimu Romos Kūrijon. T. Ambroziejaus Pabrėžos doras ir maldingas gyvenimas, o taip pat ir stebuklingų Dievo malonių spinduliavimas prie T. Ambroziejaus Pabrėžos kapo jau šiandien leidžia manyti, kad Pabrėža yra ypatingoje Daugaus išrinktųjų šlovėje.

Ko reikia, kad miręs žmogus galima būtų paskelbti šventuoju? Bažnyčia kanonizacijos byloje paprastai reikalauja dviejų dalykų: dorybingo gyvenimo ir stebuklų, įvykusių po Dievo Tarno mirties. Papa Grigalius IX rašo Šv. Antano Padviečio kanonizacijos Bulėje, kad dorybingas gyvenimas ir stebuklai /virtus morum et veritas signorum/ yra pamatinės šventumo žymės. Bet jei žmogus buvo dorybingo gyvenimo ir po jo mirties įvyko neabejotinų stebuklų, tai yra ženklas, kad toksai žmogus yra tikrai šventas ir vertas altorių garbės.

Bet kol Bažnyčia T. Ambroziejaus Pabrėžos dar nėra pripažinusi ir paskelbusi šventuoju, mes negalime sakyti ir tvirtinti, kad Pabrėža tikrai yra šventas. Mes galime tik pastebėti, kad T. Ambroziejaus Pabrėžos bendroji šventumo opinija ir stebuklingumo garsas šiandien yra tokioj fazėj, kad jo pilnai pakanka kanonizacijos bylos įvedimui. Tiesa, kanonizacijos ir beatifikacijos byloms pradėti ir baigti reikia karžyfiškų dorybių ir tikrų stebuklų, bet kanonizacijos bylos įvedimui pakanka bendrosios šventumo opinijos ir stebuklingumo garso. Jei nėra bendrosios šventumo opinijos ir stebuklingumo garso Šv. Apeigų Kongregacija paprastai neleidžia pradėti šventumo pripažinimo bylos.

Bet ar T. Ambroziejaus Pabrėžos gyvenimas, mirtis ir darbai atitiks šiuos reikalavimus? Kad Pabrėžos šventumo opinija ir stebuklingumo garsas buvo ir tebėra plačiai pasklidęs, tai kalba patys gyvenimo faktai ir įrodo neabejotini liudijimai. Mes žinome, kiek šventumo garsas buvo plačiai pasklidęs, kol dar Pabrėža nebuvo miręs. Žemaičių vyskupas M. Valančius, dar tebebūdamas Varnių kunigų Seminarijos Rektoriumi, šitaip rašė apie Pabrėžą: "Žmonės jopamokslų, kaip kokio apaštolo, su didžiausia atyda klauso ir nemažai gauna išganingo pelno. Kad ir sakyklon įlipęs "Tėve mūsų..." tesukalbėtų, ir ta jo malda nebūtų be dvasiškos naudos žmonėms, nes taip yra turimas už šventą, jo tarsi pats jo pasirodymas draudžia žmones ir veča ant gero," / "Žemaičių Vyskupystė," 1848 m. II d. § 190 /.

Bet gal po Pabrėžos mirties Valančiaus nuomonė pasikeitė? Vilniaus Universiteto Bibliotekos archyve yra užsilikusių Rubricėlių iš vyskupo Valančiaus laikų. Vienoj tokioj Rubricėlėj, kuriai patsai vyskupas Valančius davė aprobatą Varniuose 1850 m. rugsėjo mėn. 21 d. Nr. 1262, tarp mirusių kunigų pažymėtas ir Pabrėža su jokia šlovinga pastaba: "PABRĖŽ AMBROSIUS PIENUS DIERUM ET MERITORUM AD SUPEROS EVOLAVIT," / Cf. Directorium Horerum Canoniarum pro Dioecesi Telsensi seu Samogitiensi in annum Domini MDCCCLI /.

